

RASTÚCE BANKROTÝ PODNIKOV NAZNAČUJÚ ZHORŠOVANIE NÁLADY V EKONOMIKE

Počet bankrotov na Slovensku vlani po štyroch rokoch poklesu začal stúpať. Medziročne sa podľa prepočtu ISA na základe dát Eurostatu zvýšil z 853 na 987, čo je nárast o 15,7 %. Pre porovnanie, priemerný rast v EÚ bol za rovnaké obdobie 13 %.

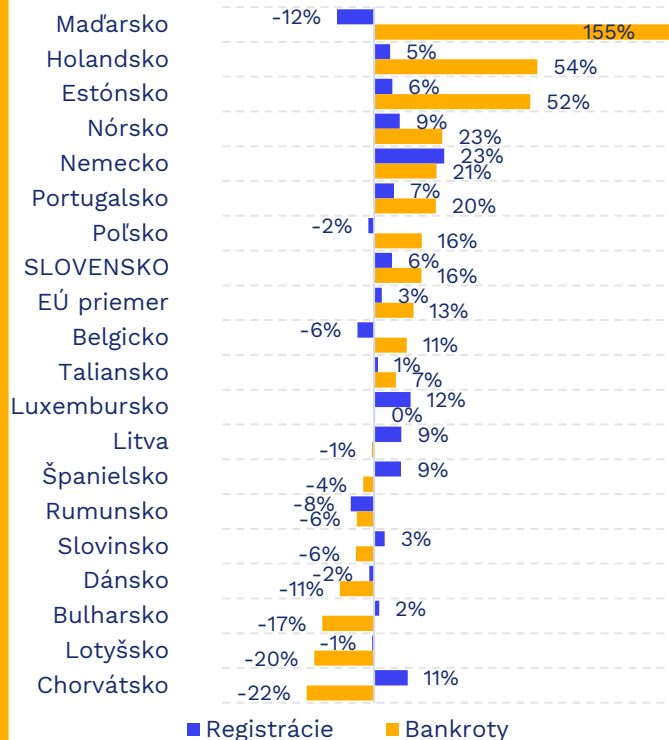
- Registrácie nových podnikov vlani stúpili na Slovensku o 5,9 %, kým v EÚ o 2,6 %.
- Dáta o registráciách a bankrotoch podnikov odzrkadľujú zámer začať alebo naopak ukončiť podnikanie. Rastúci počet bankrotov signalizuje zhoršujúci sa stav v ekonomike, čo potvrdzujú aj štvrťročné údaje za Slovensko. Porovnaním Q4-2023 a Q3-2023 ISA vyčíslila nárast bankrotov o 17 % a úbytok registrácií o 10 %.
- V rámci EÚ vlani najviac stúpol počet bankrotov v Maďarsku (+155 %), Holandsku (+54 %) a Estónsku (+52 %). Najviac klesol v Chorvátsku (-22 %), Lotyšsku (-20 %) a Bulharsku (-17 %).
- Najviac registrácií bolo v Nemecku (+23 %), Luxembursku (+12 %) a Chorvátsku (+11 %). Najvyšší pokles bol v Maďarsku (-12 %) a Rumunsku (-8 %) - Graf 1.

SLOVENSKO VYNALOŽILO V MINULOM ROKU NA OBRANU HISTORICKY NAJVYŠÍ PODIEL HDP

V roku 2023 splnilo záväzok vynakladať na obranu aspoň 2 % HDP 11 z 31 členov NATO. Medzi nimi je aj Slovensko. Obranné výdavky SR sa v pomere k veľkosti ekonomiky za uplynulú dekádu viac než zdvojnásobili. Kým vlani predstavovali 2,03 % HDP, v roku 2013 boli 0,98 % (Graf 2).

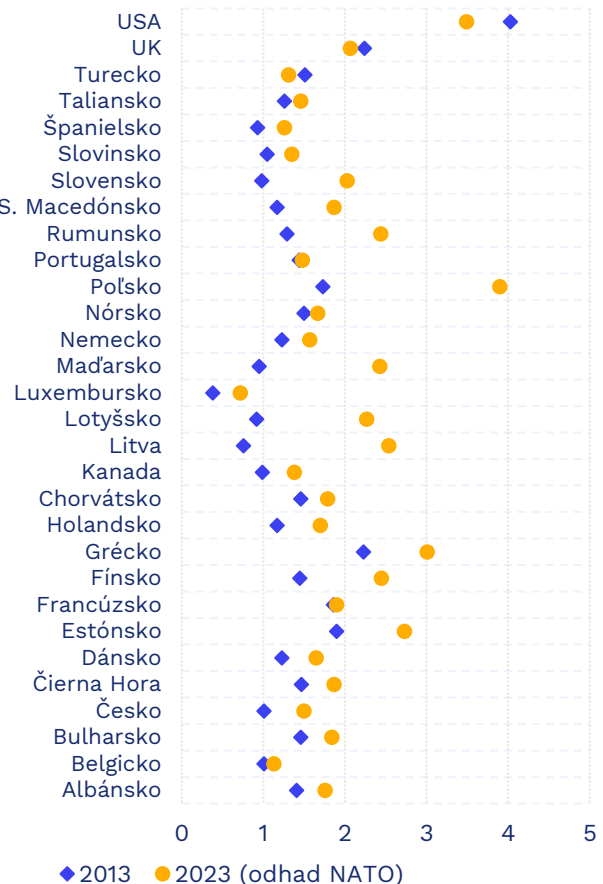
- Najvyšší podiel výdavkov na HDP v NATO podľa odhadu na rok 2023 malo Poľsko (3,90 %) pričom predbehlo dlhodobého výdavkového ťahúňa aliancie USA. Poľské výdavky dosiahli zároveň najvyšší medziročný nárast spomedzi všetkých členov (62,5 %). Medziročne výdavky v roku 2023 významne zvýšili aj Albánsko (45 %), Rumunsko (42 %) a Maďarsko (34 %).
- Prvýkrát od vzniku NATO dal vlani každý člen na výzbroj viac ako 20 % obranných výdavkov. Značné investície do obrany pozorujeme hlavne u európskych členov po ruskej invázii na Ukrajinu. Oproti roku 2021 až 14 krajín zvýšilo výdavky o viac ako 20 percent (podiel na HDP). Severoatlantická aliancia ako celok zvýšila ročné výdavky o 10 %.
- Podľa odhadov v tomto roku vynaloží 2 % z HDP na obranu 18 spojencov. Švédsko sa stalo oficiálne 32. členom NATO. V tomto roku dá na obranu asi 2,1 % z HDP a zvýši rozpočet aliancie približne o 11,6 miliárd USD (0,92 %).

Graf 1: Zmeny v registráciách a bankrotoch podnikov v štátoch EÚ (2023 vs. 2022, v %)

Zdroj: Eurostat

Graf 2: Výdavky krajín NATO na obranu v rokoch 2013 a 2023 (% z HDP)

1

Zdroj: NATO

VÝDAVKY NA STAROBNÉ DÔCHODKY V SR SÚ POROVNATEĽNÉ S EURÓPSKYMÍ KRAJINAMI

Slovensko na dôchodky nedáva málo ani veľa verejných zdrojov. Dôchodky na rozdiel od väčšiny krajín EÚ nezdaňujeme.

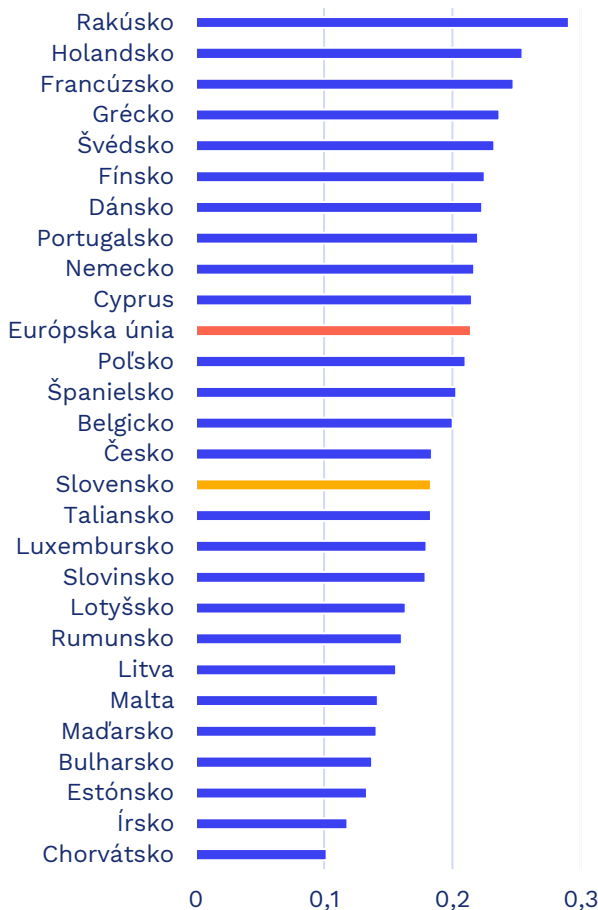
- Slovensko je stále mladá krajina s nízkym podielom starších ľudí na pracujúcej generácii (35,4 %). Aj preto dáva na dôchodky relatívne menej peňazí v pomere k HDP (7,61 % v roku 2023), ako väčšina iných členov EÚ.
- Pre objektívne porovnanie treba dať výšku verejných výdavkov na starobné dôchodky do pomeru k podielu starších ľudí na pracujúcej populácii. Podľa takto zostaveného indexu sa Slovensko za rok 2021 nachádza tesne pod priemerom EÚ, keď na dôchodky vynakladá podobnú sumu ako Česko alebo Taliansko, ktoré už prešlo procesom starnutia populácie (Graf 3).
- Najviac musia odvádzať na starobné dôchodky pracujúci v Rakúsku, Holandsku, Francúzsku, Grécku a Švédsku. Najmenej v Chorvátsku, Írsku, Estónsku, Bulharsku a Maďarsku.
- V krajinách, kde vynakladajú viac zdrojov na starobné dôchodky, sú dávky zdaňované a zároveň nie je možné pracovať aj poberať plný dôchodok. Naopak, v krajinách, kde na dôchodky ide z verejných zdrojov menej peňazí, sa dávky nezdaňujú. Slovenskí dôchodcovia tak majú najlepšie z oboch - starobné dôchodky sa nezdaňujú a zároveň môžu seniori popri práci poberať plné dôchodky.

PLATOVÁ NEROVNOSŤ POHLAVÍ JE NA SLOVENSKU VYSOKÁ, AJ KEĎ SA ZMENŠUJE

V 2022 bol na Slovensku priemerný hodinový zárobok žien o 17,7 % nižší ako u mužov. V krajinách EÚ ženy zarábajú o 12,7 % menej ako muži.

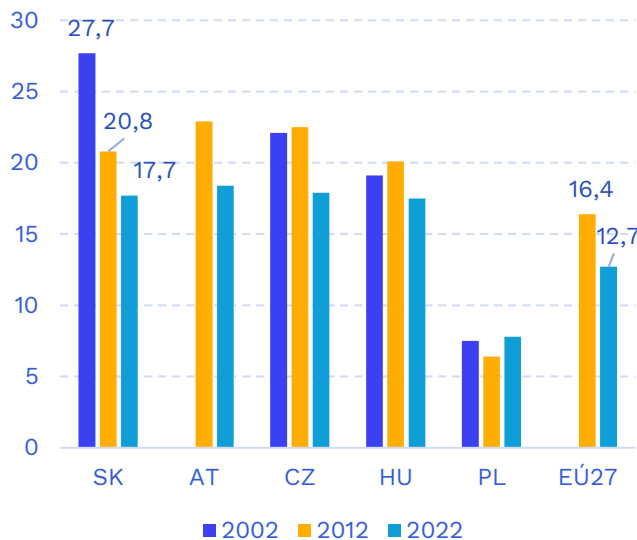
- Ešte v roku 2002 boli nerovnosti na Slovensku oveľa vyššie. Ženy zarábali o 27,7 % menej ako muži. O desaťročie neskôr tento rozdiel klesol na 20,8 %. Najnovšie dáta z 2022 poukazujú na zníženie nerovnosti o celých 10 percentuálnych bodov za posledné dve dekády (Graf 4).
- Tieto nerovnosti sa vzťahujú na všetkých zamestnancov pracujúcich vo firmách s 10 a viac zamestnancami bez obmedzenia veku a počtu odpracovaných hodín.
- V porovnaní s EÚ27 malo v roku 2022 Slovensko spoločne s Nemeckom piatu najhoršiu mieru platovej nerovnosti. Najväčšia priepať medzi platmi mužov a žien v EÚ je v Estónsku (21,3 %). Naopak, v Luxembursku ženy zarábajú dokonca viac ako muži (-0,7 %).

Graf 3: Podiel HDP vynakladaný na starobné dôchodky v prepočte na podiel dôchodcov k pracujúcej populácii

Zdroj: Európska komisia, 2022

Graf 4: Percentuálny rozdiel medzi priemernou hrubou hodinovou mzdou mužov a žien

Pozn: Dáta za Rakúsko a EÚ27 v 2002 nie sú k dispozícii

Zdroj: Eurostat